

Samenvatting overdenking Simon van Cyrene dienst op zondag 27/3/2022.

Ik grijp op deze vierde zondag in de lijdenstijd, Laetare of halfvasten, wat vooruit op de Stille Week vanwege het appel dat op ons wordt gedaan vanwege de oorlog in Oekraïne. Laetare staat voor het licht, de vreugde, maar dat licht wordt ook nog getemperd door het donker, het lijden waar zo velen midden in verkeren...

Wat roept het zo nabije oorlogsleed en de gruwelijke beelden bij ons op? Welke appel gaat ervan uit? In deze lijdenstijd is er een figuur die zich ook geconfronteerd zag met een appel: Simon van Cyrene. Simon werd door Romeinse soldaten geronseld om het kruis van Christus te dragen.

Dat roept een vraag op die we allemaal wel kennen, namelijk: kunnen we het diepe leed van de ander wel mee-voelen? In onze westerse cultuur is lijden vooral een privézaak geworden, want wat kunnen wij nu helemaal bevroeden van het leed van de ander? Dat maakt eenzaam. Toch laat het Evangelie ook een andere kant, of beter gezegd een andere weg zien. Dat is het appel dat Simon van Cyrene overkwam. Kennelijk kun je het lijden van een ander, in dit geval van Jezus, mee dragen of mee-lijden. Com-passie dus.

In de katholieke spiritualiteit is Simon van Cyrene een vertrouwde figuur. Simon hielp Jezus immers het Kruis dragen op de vijfde kruiswegstatie. Com-passie, het woord is letterlijk: mede-lijden, mede-dragen en het woord komt uit de middeleeuwen. Het stond voor de ervaring dat we in ons eigen lijden ook mee het lot van Christus dragen. En omgekeerd dat Christus ons lot van

menselijk lijden met zich meedraagt. We kunnen elkaar dus *nabij zijn* in die compassie. Een mede-dragen van leed van anderen maakt dan juist niet eenzaam, want in dat gemeenschappelijk lijden, lijdt dan ook Jezus altijd mee.

De Evangelist Marcus duidt Simon van Cyrene niet zonder betekenis aan als de vader van Rufus en Alexander^o, en in de apocriefe exegese heet hij deel te zijn van de eerste christelijke ecclesia in Jeruzalem. Simon kwam terug van het land, en wilde niet betrokken raken bij een kruisiging. Iets dat een zeer negatieve connotatie had bij de joden van die tijd, waar je je zeker in de Paastijd niet mee moest bezoedelen. En toch: wat maakt nu dat Simon van Cyrene als toevallige passant toch zó betrokken raakte?

Dat is wat je toeval bij mede-lijden zou kunnen noemen, maar ook de wat raadselachtige notie hier van onontkoombaarheid. Welk medelijden is er eigenlijk? Veel medelijden houd ik liever op afstand met een overschrijving of het tekenen van een petitie; ik lijk me daarmee boven de ander te verheffen, of afstand van te nemen. Zie het als een aflaat.

In het boek *la Chute* of *De Val* van Albert Camus zien we de protagonist – een rechter - voor zo'n keuze gesteld als hij op een mistige herfstavond in Parijs op een brug lopende een plons in het water achter zich hoort van een andere mens. Hij staat een moment stil, *denkt na* en loopt dan door.

Simon van Cyrene hoort een zelfde appel; hij wordt gezien, iets raakt hem aan en dan blijkt dat hij iets bijzonders doet - en juist anders dan de rechter van Camus. De rechter gaat nadenken, wikken en wegen, voor- en nadelen van een sprong in de

Seine. En de rechter weet dat hij ook aan zijn naam en reputatie moet denken. En hij deed toch al zoveel aan liefdadigheid?

Simon van Cyrene geeft zich over aan de onontkoombaarheid van het moment. Waarom eigenlijk? Het springende punt lijkt hier te zijn: hij handelt *zónder* erover na te gaan denken. Hij laat het over zich heen komen als *onontkoombaar* en handelt. Hij draagt het mede-lijden van Jezus *'omdat hij nu eenmaal daar stond'* en dat appel hoorde en zich zonder na te denken overgaf aan de situatie. Dat had een transformerend effect op hem, in tegenstelling tot de rechter uit het verhaal van Camus. Deze kon zichzelf niet meer in de spiegel aankijken en hoorde bij elk vonnis dat hij erna velde, het appel van die plons. Simon van Cyrene raakt tegen wil en dank betrokken, hij dacht niet na; het overkwam hem. Wegkijken was geen optie, iets dat we kennen bij het verzet in de Tweede Wereldoorlog waar sommigen ook niet nadachten, maar handelden bij joodse onderduikers, *'omdat ze er nu eenmaal waren en hen dit overkwam'*.

Echte compassie lijkt niet voort te komen uit mooie of heel hoogstaande principes. Maar meer uit handelen, omdat het nu eenmaal niet anders kon. Maar de gevolgen kunnen groot zijn. Bijna terloops zegt de Joods Talmoedische wijsheid als het over menselijk lijden gaat, dat wie één mens redt, die redt ook de mensheid. In de christelijke traditie dragen wij met Simon ook een deel van Jezus' kruis, zoals Hij het onze draagt.

Er is een intrigerende stap die Simon van Cyrene zette, of beter gezegd juist niet zette: hij schakelde de pragmaticus in hem uit, de wikker en weger, de rationele man met belangen. Hij voelde die ander van de twee zielen in zijn borst: die van het kwetsbare ik, die de andere mens in ons symboliseert. Die mens beroert ons hart, niet ons hoofd. Zo laat Simon zich aanraken, door in dit geval een Romeins hoofdman, maar in feite door het licht van de Christus zelf - wiens kruis hij dan op zijn schouder neemt. Jezus draagt ons lijden en met Simon dragen wij een deel van het Zijne, dat ons met Simon en Jezus verbindt en de man van smarten zo nabij maakt. Zo wijst het evangelie ons met Simon van Cyrene de weg van compassie die ons overkomen kan. Onontkoombaar. Waarom? Omdat hij er nu eenmaal stond en er verder niet over nadacht. De andere, die kwetsbare, mens in hem handelde. Dat is niet alleen hoopgevend in deze donkere lijdenstijd, maar ook – het is immers Laetare vandaag – verheugend.

ZO MOGE HET ZIJN

Sjerp van der Vaart, Rotterdam Arminiuskerk, 27 maart 2022.

^o Het evangelie volgens Marcus is de enige die zijn zonen Alexander en Rufus noemt (een Griekse respectievelijk Romeinse naam). In bijbelcommentaren wordt vaak gezegd dat deze Rufus dezelfde zou kunnen zijn als de Rufus die Paulus noemt in Romeinen 16:13. Kennelijk waren Rufus en Alexander bekenden voor de gemeente waarvoor Marcus schreef, omdat hij zijn lezers denkt herkenbare informatie te geven door hen te noemen als de zonen van Simon. Geleerden speculeren daarom dat deze zonen en misschien Simon zelf later tot het christendom zijn bekeerd